

Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel 24 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
SZENTESSY GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.
Telefon szám 58-61.

A „Kitartás“ újabb segélynyújtása.

Nyugta

mely szerint nőm, szül. Krumplár Erzsébet folyó évi június hó 26-án történt elhalálása folytán, a „Kitartás“ kölcsönösen segélyező-egyesület igazgatóságától nekem e czimen járó **300 azaz háromszáz korona elhalálási segélyt a mai napon hiány nélkül felvettem**, mit is ezennel nyugtatok.

Kelt Lipótvár, 1900. július hó 2-án.

Golba Mátyas,
szivattyú-őr.

Előttünk

Zuhra József,
fűtőház-vezető.

Sárkány Adolf,
állomásfőnök.

Látta az előljárásság:

Ujvároska, mezőváros, 1900. július 2-án.

Prusz Alajos,
jegyző.

(P. H.)

Kicsa József,
bíró.

A kormányozható léghajó.

Közel egy millió márkába került Zeppelin gróf hatalmas alkotása, a kormányozható léghajó. A gróf, aki mint lovas-százados küzdötte végig a német-francia háborút, e háboru óta nem szünt meg a léghajó kormányozhatóságát tanulmányozni. Ennek a kérdésnek szentelte életét és vagyonát, folyton tanult, dolgozott, kísérletezett és most készen áll életének műve.

Zeppelin gróf léghajóját a bodeni tavon, Friedrichshaven és Meersburg között, a parttól mintegy száz méternyire összeállított talpon s a fölötte emelkedő csarnokban építette. A csar-

nok, melyben a léghajót felszerelte, 51 pontonon nyugszik, 142 méter hosszú, 23,4 méter széles és 20,5 méter magas. A csarnok padlózata a víz színén uszik és a csarnokból kivihető a nyílt vízre. A talpat a rajta levő csarnokkal együtt négy, egyenkint 100 mázsás szigony tartja egyhelyben.

Zeppelin léghajójánál hosszabbat eddigelé még nem alkottak. Egy 128 méter hosszú süvegformájú, 24 lappal bíró oszlop. A két végén hegyes, olyan mint egy óriási szivar. A léggömb, mely a léghajót emeli, tulajdonképpen 17 léggömbből van összeállítva. A 128 méter területű és 11,6 méteres átmérővel bíró léggömböt ugyanis 17 kamarára osztja egy könnyű, de szilárd szövet, amely 17 önálló léggömböt vesz körül. Az egész, kívülről egésznek látszó gömbnek dupla fala van. A külső fal pergamoid vászonból való, amelyet még egy gummiszerű selyemszövet is véd az eső és nedvesség ellen.

A tizenhét léggömb fala gummiszerű rendkívül sűrű pamutszövetből való. Minden léggömb automata szerkezetű biztosító szellentyűvel van ellátva, csak négy gömbnek van a gáz kibocsájtására szolgáló szellentyűje, melyeket egy szerkezet segítségével vel a hajóról lehet kezelni.

Az összesen 11.000 köbméter űrtartalmu gömbök vizgázzal vannak megtöltve. Gépeivel 32.000 köbméter gázt tud Zeppelin előállítani, amely 12.000 kilogrammnyi súlyt emel a magasba. Zeppelin léghajója csak 4000 kilogrammot nyom.

A léghajó kormányozhatóságáról Zeppelin akként gondoskodott, hogy a léghajó két végéhez két masszív aluminiumból való gondolát

erősített, melyeknek dupla feneké van s a fenekék közötti űr vízzel van megtöltve. Mind-egyik gondolán egy-egy 15 lóerejű *Daimler* szerkezetű benzinmotor van. A motorok mind-egyike két-két csavart hajt, elől és hátul. Az elől álló csavarnak négy szárnya, a hátul levőnek három szárnya van mind a két gondolán. A szárnyak 13 méter hosszúak és percenként 1200-szor fordulnak. A két gondolát egy 50 méter hosszú hid köti össze a hajó teste alatt.

A hajótest mindegyik végén két alumíniumból készült kormánylapát van, melyeket a gondolákról hoznak mozgásba.

A léghajóhoz több gondola csatolható a személyzet, az élelmiszerek és az egyensúlynehezékek elhelyezésére. Zeppelin úgy számított, hogy léghajójával szélcsendben óránként 324 kilométernyi utat tud megtenni és 1100 méternyi magasságba bír emelkedni.

Hogy csinálták a pragmatika szankeziót.

Ferencz Ferdinánd trónörökös házassága érdekel most mindenkit, erről beszélnek minden társaságban.

Az asszonyokat a dolog romantikus oldala foglalkoztatja, a férfiakat inkább a renuneciációval kapcsolatos közjogi kérdések.

Ismét fölmerül az örökösödési kérdés, mint fölmerült VI. Károly császár idejében, a ki tudvalevőleg fiutód nélkül hagyta birodalmának trónusát.

1700-ban már csak I. Leopold császár és két fia, József és Károly képviselték a Habsburg-családot, 1703. szeptember 12-én indult Károly spanyolországi útjára s ezt megelőzőleg kötötte meg bátyjával, József magyar királylyal az ugynevezett, Pactum mutuae successionist.

Ebben a szerződésben az állt, hogy József Spanyolországot illetőleg minden jogait öcsésére ruházza, ellenben az összes német és örökös tartományok Józsefet és férfiutódait illetik, viszont az elsőszülöttségi jognál fogva Károly utódaira szállnak a spanyol birtokok. A Pactum mutuae egyik érdekes pontja, hogy férfiutódok hijával a leányág is örököl, még pedig elsőb Józsefnek s csak azután Károlynak leányai. Károlynak a bécsi cs. és kir. titkos levéltárban őrzött külön okirata szerint, ez alól a kötés alól a szerződő feleket még a pápa sem oldhatja fel.

I. József férfiutód nélkül mulván ki a világból, a Habsburg-család egyetlen utolsó tagjára, Károlyra szállt az óriási birodalom minden koronája. Hadi balesetek következtében azonban elvesztette Spanyolországot, s helyzete még azáltal is válságossá lőn, hogy nem volt gyermeke. Ellenben az elhunyt I. Józsefnek élt idősebb leánya, Mária Jozefa, s Károly halálának esetén reá nézett a hatalmas monarkia minden koronája.

Lady Montague egy 1761. szeptember 14-én Bécsben kelt levelében nagy elragadtatással ír Károly nejeről, a kivel 1708. óta élt boldog házasságban. 1711. nyarán, mikor Spanyolországba ment Károly, még nem volt gyermekük; erre vall két, abban az évben Sinzendorffhoz intézett levele. Az

első — Bécs, április 6-iki keletü — levélben többek közt így szól Károly: »— — so lang unmöglich, als die wegen gar zur gross und langwierige Entfernung leidende successions Hoffnungen zurückgehalten werde«, majd az utóiratban: »So class unser Zamtrefen nicht längen zuverschieben, so vill an der SuccrSSION hängt« . . . Ilyenformán hangzik május 18-án kelt levele is.

A király gyermektelen volta, nejétől való gyakori távolléte, a magyarországi állapotok, háboru, pestis, egyre égetőbbé tették az örökösödés rendezését.

Milanóban értekezett ebben az ügyben először Károly, még pedig kizárólag német tanácsosaival. Megjegyzendő, hogy a magyar Rendek előtt mind-akkorig a Pactum mutuae is nagy titokban tartott, s későbbi kihirdetése alkalmával is a magyarok közül csak Kollonics és Pálffy Miklós voltak jelen.

A női ágra való örökösödés kényes és nehéz kérdésének megindítását a horvát Rendek vállalták magukra, még pedig az 1712. márczius havában Zágrábban végbement tartományi gyűlésen, a mely együvé ült, hogy követeit a leendő magyar Diétára megválaszssa.

Ebben a tartományi gyűlésben közös értelemmel aztán egy cikkelyt szereztek, a mely szerint ők, a horvátok, uruknak ismerik el a Habsburg-háznak azt a női ivadékát is, a ki Ausztriában székelve, Stájer, Krajna és Karinthia fölött is uralkodik.

A nagy horvát törekvéseknek volt szülőtte ez a cikkely, melyet annak idején I. Leopold táplált leginkább.

A cikkelyt Esterházy Imrepüspök, Draskovich János, Dellissimonovich és Plenich protonotáriusok, mint a horvát Rendek küldöttei, vitték Bécsbe, s ott rendkívüli előzékeny fogadtatásban résesültek. Erre 1712. április 17-én összeült Bécsben a minisztertanács, hosszasán tárgyalva, oda vigyék-e a pozsonyi magyar országgyűlés elé a női örökösödés kérdését, avagy sem. Seilern császári kancellár véleménye szerint: »a zágrábi határozatot olyan módon kell a magyar országgyűlés elé tárni, hogy beleegyezés esetén az övének látszassék a főérdem; és semmiesetre se tüntessék föl úgy, mint a zágrábi tartománygyűlés követőjét«.

Koncessziókat is adnak Bécsben, s a női örökösödés elfogadása esetén Károly hajlandó kijelenteni, hogy ezentul magyarokat is nevez ki minisztériumába, valamint a köznépet biztosítja, hogy azontul csak a Diétán megszavazott adót veszik meg rajta.

A »do, ut des« válik jeligévé s az ország ezernyi sérelmét mind úgy ígérk orvosolni, ha a női örökösödés törvényeit keresztülviszik a Rendek.

Oda kell hatni általában, — hangzott a jelszó Bécsből — hogy a Rendek és küldöik teljes megelégedéssel fogadják a successiót.

Lányi Pál Diariumá-ban 1712. július 15-iki kelettel olvashatjuk már, hogy a nádor »a főrendek és rendek küldöttsége előtt kijelentette, hogy Ő feltsége kegyes meghagyása folytán értekezletet tartottak az ausztriai ház női ágának örökösödése és megkoronáztatása dolgában«.

Egy július 18-án tartott konferencián azonban csak azt határozták, hogy alkalmasabb időre halasztják az ügy tárgyalását, a mely ad graecas calendas el is napolódott.

Azontul nem tanácskoztak az örökösödési ügy-

ben, legkevésbé kértek pedig véleményt a magyar Rendektől a pragmatika szankció iránt. Bárhogy kutassunk, egy betű nyoma sem maradt annak, se magánfeljegyzés, se szájhagyomány nem őrzi, hogy ennek a századokra, népek életére kiható annyira fontos okiratnak a szerkesztését valami nagyobb-szerű tanácskozás előzte volna meg. Minden jel arra mutat, hogy VI. Károly császár egyéni, legsajátabb akaratát foglalja magában ez az okirat, a mely tulajdonképen Hausgesetz, családi törvény, s a Staats-Lexikonban következőleg említettik: »Pragmatica sanctiones sind Edicta oder Rescripta generalia von wichtigen Sachen, welche zur Erhaltung der allgemeinen Wohlfart, so wohl in Kirchen als Polizeysachen gehören, und von den höchsten Rathscollégiis aufgesetzt werden«.

Schickh György referendárius pecsétjével ellátott, Bécs 1713. április 19-én kelt irat szerint ennek a napnak délelőtti 10 órájára hívatta össze a titkos tanácsosokat Károly császár, a ki is »kitűzött órában az ő titkos tanácsának szobájába lépett, a mennyezet alatt odaállott a rendes császári asztal elé, aztán behívatta titkos tanácsosait és minsztereit. Ezek rendbe beléptek és mindegyik a maga helyén állott«.

Résztvettek ebben a tanácskozásban Savoyai Eugén herceg, Trautson herceg, Schwarzenberg herceg, Traun gróf, Thurn gróf, I. József özvegyének főudvarmestere, Dietrichstein gróf főlovászmester, Seilern gróf udvari kancellár, Starhemberg gróf kamara-elnök, ifj. Martinitz gróf, Herberstein gróf, a haditanács elnöke, Schlick gróf, cseh udvari főkancellár, Schönborn gróf, birodalmi alkancellár, Sinzendorf gróf főkamrás, a valenciai érsek, Paar gróf, Sinendorf gróf, a birodalmi tanács elnöke, Gallas gróf, Romeo marchese, spanyol királyi államtitkár, s a magyar urak közül Illésházy magyar kancellár, Korniss gróf erdélyi alkancellár és Pálffy Miklós országbíró.

Az összegyűlt tanácsosoknak azokat az intézkedési rendeket és örökösödési szerződéseket adta ekkor tudtára a császár, a melyek közte és bátyja, I. József közt kötöttek. Erre ezeket a szerződéseket gróf Seilern szó szerint föl is olvasta. A tanácsban készült jegyzőkönyv szerint »ő felsége bátya-urának, boldog emlékezetű József császárnak hátrahagyott leányaira és azok ivadékaikra« is átszáll az örökösödési jog. Miután azonban III. Károly mint magyar király hitlevelében megfogadta, hogy tisztelben tartandja a nemzet választási jogát, ez a rendelkezés csak az örökös tartományokban birhattott érvénnyel, nem pedig Magyarországon is, a hol az 1687. évi II. t.-cikkely csak a férfiak örökös jogát ösmerte el.

Miután a pestis miatt széteszlott magyar országgyűlés összehívása ismét szőnyegre került, Starhemberg azt tanácsolta, hogy igen vigyázatosan kell a női successió ügyét a magyar Rendek elé hozni, mert a magyarok királyt és nem asszonyuralkodót kívánnak.

Az ügyekben örvendetes fordulat állott be, midőn 1716. április 13-án fia született Károly császár és királynak. Minden remény elveszett azonban, midőn a trónörökös még ugyanabban az esztendőben, november 4-én elhunyt. Rossz ápolás miatt pusztult el a főherceg, — írja Lady Montague egy 1716. december 1-én kelt levelében, még pedig a csá-

szárné szavait idézve, a ki maga panaszkodott így, gyermekét siratva.

1717. május 13-án és 1718. szeptember 18-án ismét születtek gyermekei a császári párnak, de mindkettő leány volt. Az előbbi Mária Terézia, az utóbbi Mária Anna főhercegnő. Noha 1729-ben sem mondott le még Károly arról a reményről, hogy fiúörököse szülessen, s egy ízben ezt a porosz királynak is mondotta, mindig égetőbbé vált a successio rendezésének kérdése.

1720. január 19-én bocsátotta ki első rendeletét a császári kancellária, intve az összes kancelláriákat, hogy: »vegyék munkába a pragmatika szankció elismerését az egyes országokban.

Először is 1720. április 19-én a felső-ausztriai Rendek fogadták el, még pedig nagy lelkesedéssel, majd április 22-én Alsó-Ausztriában, június 4-én pedig Karinthiában. Krajna Istentől sugallt bölcs cselekedetnek mondva az új törvényt, nagy örömmel fogadta el. Morvaországban sem ellenkeztek, de feltűnt, hogy a gyűlésről számos Rend elmaradt. Szilézia, Görtz, Fiume, Vorarlberg szó nélkül egyezett bele, csak Tirol sajnálta, hogy a pragmatika szankció értelmében nem lehet már külön uralkodója, mindazáltal megnyugvással egyezett a törvénybe. Hátra volt még Erdély és Magyarország, a »kemény dió«, ahogy Bécsben mondták akkor. Nagyon szőrmentében fogtak a dologhoz. 1721-ben egy »opinio quoad materiam et formam diaetae aliaque adjuvantia intentionem« névalírás nélkül kelt röpiratot hoztak forgalomba, amely bőségesen fejtegette: mennyire üdvös és szükséges a női successio Magyarországon is, majd az országgyűlésre való meghívókat óvatosságból csak általánosságban szerkesztették, nem nevezvén meg az összehívás tulajdonképeni okát.

Erdélyben nagyon biztak Kornissban, akit »hűségben senki sem mul felül«, de Magyarország miatt nagy volt az aggodalom, s az 1721. július 14-én Savoyai Eugén elnöklése mellett végbement titkos tanácsban kizárólag Magyarországgal foglalkoztak.

A mágnások, a klerus megnyerése volt a fő, az alsó tábla élére pedig hű és megbízható — gut und treugesinnt áll a titkos-tanács eredeti jegyzőkönyvében — personálist állítanak, a nemességnek jó utra való terelésével mindent keresztül lehet vinni.

»Demissa ac fidelis opinio in puncto successionis respectu principatus Transsylvaniae« czimű szintén névtelen, de valószínűleg Bornemisza alkancellár tollából származó röpirat szelid és törvényes módon igyekszik megállapítani a női örökösödés szükséges voltát. Egyidejűleg kimondják Bécsben, hogy ha »az alsó tábla — mert a felsőről nem tehető fel — nem akarná, még Anjou Máriára való hivatkozással sem, elfogadni a női örökösödést, aperte követelni kell, még pedig utalva a felséges uralkodóház tekintélyére és hatalmára.«

Virmond királyi biztost küldték Erdélybe, aki a szebeni országgyűlésen — 1722. márczius 30-án — arra szólította fel a guberniumot és a Rendeket, hogy az eléjük terjesztett okmány értelmében fogadják a pragmatika szankciót. A beszédnek megvolt az eredménye. Miután Korniss gubernátor megkezdte, egymásután irták alá a nagyfontosságú okiratot: Wesselényi, Haller, Kemény László, Bornemisza János alkancellár, Szentkereszthy Simon, Teutsch, Vest tanácsosok, majd a királyi tábla,

Gyulai Sámuel főstrázsamester, a főispánok, a regalisták és végre a vármegyék követői.

Magyarországon az előkészítés — Bearbeitung — Pálffy Miklós nádornak jutott s hosszas és sürű levelezést folytatott ez iránt Szluha Ferencz ítélőmesterrel.

Szluha eleinte sehogy sem akarta az alsó tábla megdolgozását magára vállalni s mikor Pálffy 1722. február 22-én kelt levelében fölszólítja, hogy értekezzék a női örökösödés ügyében a Pozsonyban ülésző országos bizottsággal, azt válaszolja, hogy: »ráérünk, hiszen a királynak még fia is születethet . . .« Aztán előhossa a sok sérelmet: a nagy adót, a katonai ellátás terhét, a magyarok mellőzését minden magasabb állás betöltésénél. Végül legjobbnak tartja, ha elhalasztják az egész ügyet s a magyaroknak meghagyják a szabad választás jogát. Erről a nádor azonban hallani sem akar.

A török mozgolódása eközben ajánlatossá teszi az örökös tartományokkal való szorosabb összekapcsolást, s Managetta tanácsos 1722. június 4-én kelt jelentésében már így számol be a magyar állapotokról: »A nádor jó szándéka ismeretes, ő utána megy Pestmegye, melynek ő a főispánja. Győrött a szász kardinális, az esztergomi érsek, a főispán, Nyitrában Erdődy Ádám buzgólkodik benne. A többi Erdődy, a kamaraelnök, az egri püspök és hevesi főispán meg a vasi főispán vele egyértelműleg fognak elbánni. Sopronban is egy Erdődy az adminisztrátor. Hontban Koháry főispán felől nem lehet kétség. Mosonyban a nádor és báró Sándor megnyerhetik Zichy Károly főispánt. Zalában Althan a főispán. Komáromban, ahol Szluha volt az alispán, az utasítás első pontja szerint hálásan fogadnak mindent, bármit sugall Ő felsége az örökös tartományokkal való megegyezésben. Bizonyosak még a váci püspök és Károlyi Sándor Szatmárban.«

Mint ebből kitűnik, a bécsi udvar reménye nem volt hiu s bizton számíthatott már ugy a klérusra, mint a főpapokra és a köznemességre is és nem késett 1722. június 20-ára összehívni a pozsonyi országgyűlést, azt, amelyen Csáky biboros kalocsai érseknek osztatott ki a főszerep. A primást, a szász-zeitz herceget azért helyezték hátterbe, hogy a Rendekek szívesebben veszik majd a propozíciót magyar ember szájából.

Óriási számban gyűltek össze a Rendekek arra a történelmi nevezetességű emlékezetes Diétára. Némi ellenzék volt ugyan egy röpiratot terjesztettek, amely a pragmatika szankcióból a haza pusztulását jósolta, s a gyűlésre czélozva, mondta: »Ma kel fel a szabadság utolsó napja.«

A rövid megnyitó beszédet magyarul Nagy István alnádor mondotta, utána pedig Szluha Ferencz ékes, hosszu latin orációban fejtette ki, melynek sulypontja oda konkludált, hogy »miután a dinasztia annyi érdemet szerzett a török ellen kivívott diadalokban, igazi hálátlanság volna megtagadni, hogy a férfág kihalása után női ágra is ne szálljon át a magyar korona.« Hivatkozik még az ősök hűségére, szebbnél-szebb frázisokat ró össze, s oda vitte a dolgot, hogy a gyűlés végeztével még a tiszai kerületi táblák is — ez a hagyományos ellenzék — kimondta, hogy önként, jószántából, minden erőszak nélkül, fogadja el a női successiót.

Nagyobb diadalt aligha ült valaha az udvari politika. Bécs uszott az örömben, midőn 1722. július 3-án bevonult a magyar országgyűlés határozatát

hozó küldöttség »harmincznégy hat-hatlovas hintón egész Béts város tsudájára« — írja Katona »Historia Critica«-jában.

Károly császár a Favoritán lévő császári nyári kastélyban fogadta a deputációt, amelynek ünnepi szónoka Csáky biboros volt; néhány nap mulva, július 7-én pedig ő maga indult Bécsbe, ahol megkezdődött a dietális tractatus.

Este hat órakor 200 főpap és tömérdek főúr várta a császárt, aki másnap délelőtt megjelenve az országgyűlésen, remek latin beszédben köszönt meg magyarjainak a hűségét, ígérve a Rendekeknek, hogy: jogaikban, szabadságaikban, kiváltságaikban s az eddig hozott s ezentul országgyűlésileg hozandó törvényeket meg fogja tartani.

A magyar Rendekek teljesen odavoltak a nagy lelkesedéstől s Károlyi Sándor egy 1722. július 9-én nejéhez intézett levelében így szól: »Sokaknak könyben állott a szeme. Jó lelkekre irom, már ha csak nem Isten angyala, nagyobb kegyességgel s indulattal nem lehet az, mint indultanak dolgaink.«

Miután a pragmatika szankció szentesítettet, Károly császár nagy örömmel fogadta törvénybe iktatását, valamint hálát mutatott azok iránt, akik a magyaroknál is keresztül vitték. Pálffy Miklósnak már július 4-ikén egy igen-igen meleg hangu levélben fejezi ki háláját, többek közt ezeket mondva: »Mein lieber alt und krumber Palatin! Weiss auch, dass ich das meiste meinem Nickerl und den Seinigen schuldig bin.« Gyémántokkal kirakott arczképét is megküldte Pálffynak, majd kéri a kamara javaslatát a Bazin és Szent-György-dominiumok iránt, amelyeket a bán gratifikálására szánt.

Csáky a szent-gothardi apátságot kapta jutalmul, Erdődy nyitrai püspök titkos tanácsossá lett, Szluha Ferencz pedig a kancelláriai tanácsosságot és a bárói rangot kapja. Prileszky és Jeszenák protestáns nemesek nagyobb összeg pénzt kapnak, mivelhogy: »nem illenek a kormányzat irányába, ha nem katolikus embert földbirtokhoz segitene a király.«

Noha az országgyűlésen nem igen akadt oppozíció, mint egykoru följegyzésekből, magánlevelekből látjuk, szerfelett nyomott volt a hangulat.

Igy egy nemes ur írja levelében, hogy »ettől az országgyűléstől semmi jót sem várnak«, majd Tatay György írja Bene Andrásnak: »Hiába, a sas karmai alatt vagyunk«. Majd czélozva egy jó fejedelem (II. Rákóczi Ferencz) manifesztumára, írja: »Sebeink megújulnak«.

1722. július 16. és 17-én, mialatt az új törvény becikkelyezése folyt, a tanácskozások alatt annyira zugott az ifjuság, hogy az alnádor kénytelen volt rendreutasíttatni; de erre azt felelték az ifjak, hogy nekik a vicze-palatinus nem parancsol. A »Nymphae Hunnia« Magyarország sorsát sirató latin versezet is ekkortáiban jelent meg, de noha az udvar kétszáz aranyat tűzött ki annak, aki szerzőjét elárulja, sohasem tudódott meg az író kiléte. Annál inkább tudták kívülről az »Én nyomorult, most az osztrák igát viselem«, »Vegyétek le bilincseimet barátim« kezdetű siralmat.

Általában a kurucz szellem nem halt meg, csak szunnyadozott akkor. Ha a főurak nagy része a bécsi verőfényben sütkérezett is, a nemesség ápolta a nemzeti törekvéseket, s az ódon kuriák falai közt föl-fölhangzott homályos alkony estéken a régi Rákóczi-kesergő:

A tábor, a tábor
Zászlóit lehajtja
A majthényi páston . . .

— — — És talán föl is fog hangzani mind az idők végéig. És mesélni fogjuk bus sorsát a nagyságos fejedelemnek, akinek a sirjára idegen ég borult rá és idegenben porlad bennünket annyira szeretett nagy szive. . . .

Noblesse oblige.

A kis francia helység piacán élénk az élet. A védőszent ünnepét ülik. A lég telve van illatok vegyülékével, miket az olcsón kínált élelmiszerek ontanak, és füsttel, mely a lampionokból száll fel. A halvány világítás mellett vándorkomédiások művészetében gyönyörködik a vigadozó nép. A piac sarkában asztmatikus verkli szivreható hangja mellett csinos, főkötős leányok nyargalnak a keménynyaku, körbenforgó falovakon. Ide még nem hatott el a bicikli-nadrág divatja. A ringlispil mellé sátrak sorakoznak. Emitt villogó késeket árulnak, amott áníssal, borssal fűszerezett kalácsot. Ebben lövészügyességét teheti próbára az ember, abban meg törökruhás férfi és asszony mandulát, czukorkát kínál. Az ócska templom tövében van a czirkusz-sátor, ez az arisztokrata-elem a vásáros plebs misera között.

Valóban kár megvetni ezeket a vándor-czirkuszokat. Hiszen van benne cigányzene, klasszikus Auguszt, kire egész este úgy hullanak a pofonok, mint a háztetőre a szeptemberi eső; de ami a fő: ott van az okos ponny, amely megtalálja a közönség sorában a legvigább urat és a legszerelmesebb hölgyet — csak úgy, szimatra.

Páris közelébe persze nem bátorkodik. Ott világhírű pályatársakat ural a publikum és állandó kópalotát épített számukra, de itt a vidéken a Boleslav ur által igazgatott spanyol-orosz czirkusz foglalja el a legelső helyet, legalább így mondják az öles, tarka plakátok.

A czirkuszhoz 15 ló, három bohóc, néhány lovar és lovarnó tartozik, azonkívül egy légtornázó-család csatlakozott hozzá. Ilyen apparatus valódi hatalom. Boleslav ur tudja ezt, azért is ül oly büszke tartással egész nap a kávéházban és vet elutasító pillantásokat holmi olcsó csepürágókra, kik őt hódolva köszöntik. Ezt a fényes magatartást társulata tagjaival szemben is megőrzi. Hja, így kívánja azt a fegyelem.

A széles ponyvasátort négy petroleum-lámpa világítja meg (melyek tizenkettőnek megfelelően füstölnek). Középen szénarétegen foltozott szőnyeg terül el, azon produkálja magát Lilia kisasszony. Zenét a mutatványhoz a kisasszony öcsese szolgáltat egy óriás dobon, mely valószínűleg súlyosabb, mint a fiu és melyen bizonyosan már a nagy császár idejében is doboltak.

Lilia kisasszony igen ügyes. Homlokán rövid dárdát tánczoltat, azután rézgolyókkal és tányérok-kal labdáz, majd három igen eltérő sulyu és térfogatu tárgyat vet föl, kap el a légben: egy almát, egy ágyugolyót és egy cigaretta-papírosból gyurt golyócskát. Utána a törtáncz is következik, mely egy kis veszélylyel is jár. Ezt is ügyesen csinálta, a közönség pedig szivszorongva leste, hogy mely pillanatban furódik a fölvetett és hegyével aláfelé hulló nehéz vasfegyver a művésznő fejébe vagy

vállába. A kisasszony pedig mosolygott tánczközben is és mosolyogva köszönte az elismerő tapsokat.

Lilia kisasszony a neve ellenére inkább a ki-virult vadrózsához hasonlított. Ereiben valószínűleg cigányvér csörgedez. Barna arczán erős pirosság ömlik el; keze, lába apró és finom metszésű. Hanem a szeme nem fekete, mint a cigánylányoké rendszeren szokott lenni, hanem olyan sajátságos keveréke az aranyzsinnek és zöldnek, és átlátszó, mint két abszinth-csepp. Tündérszerű az egész leány, tekintete mintha bűvölni akarna, olyan meg-fejthetetlen méla bú sugárzik ki abból.

Termete fiatalosan sovány, de vonzóan kedves. Semmi érzékiesség, semmi kihívó a mozdulataiban, mint azt pályatársnői javarésze gyakorolni szereti. Ezt a jónevelésű fegyelmet gunyolják szaporán a pályatársak, Liliának azonban se a gunyra, se a tréfára nincs felelete. A tisztaság lehe árad ki belőle, mely meggyőződéssé érleli a véleményt, hogy daczára a vándorlásban állandó kísértéseknek, érintetlen leány ő és becsületes.

Kosztümje szegényes és foszladozó, de ma estére uj csillámokat varrt rájuk és haját is kaczerabbul hordja feltűzve, mint egyébkor.

Éjfél közeleg; a vásártéren el-elhal a zsvaj. A ringlispil már csak nyikorogva forog tengelye körül, a bódék egymásután elsötétednek, a czirkusz-ból kifelé tolong a nézők serege. Csak Lilia nem vette észre, hogy milyen későre hajlott az idő, csak folytatta játékát a golyókkal és törökkel. Az éjjelezni szeretők kis csoportja hiven kitart bódéja előtt, aminek viszont a kávéház tulajdonosa örül, aki nem szereti, ha korán jó a vendég.

Ezalatt a czirkusz-igazgatónak ugyancsak deszkából és ponyvából egyberótt irodájában a következő párbeszéd folyik közte és fia, Jean között, ki esténként a czirkusz-programm fénypontját szolgáltatja és magas iskolát lovagol:

— Ne képzeld, zöld ifjam, hogy beleegyezem ebbe az ostobaságba. . . . Ilyen jött-ment leány, kinek hátán a háza, keblén a kenyere!

— De a legügyesebb művésznő, kit valaha láttunk és ha megfelelő körbe jutna, bizony feltűnést keltene.

— Ah, ah! Szó-beszéd. Egy közönséges csepürágó.

— Hiszen te mindig azt mondtad, papa, hogy te is csepüt rágtál pályád elején.

— Mert izlett, kis számaram. Hanem aztán hamar emelkedtem oda, a hol most vagyok. Sehogy sem tudom megérteni, hogy neked, egy Boleslavnak, hogy is férhetett fejedbe az a gondolat: elvenni ezt a személyt.

— Ne vétkezz, apám. Lilia maga az ártatlanság, ezt fogja mondani mindenki neked, a ki azt a leányt ismeri.

— Ez csak azt bizonyítja, hogy több olyan hiszékeny bolond is van, mint te. Az ördögbe is! Boleslavnak bizony nem vagy elég élelmes.

— Nem, élelmes nem vagyok; de szeretem őt, szeretem lelkem mélyéből és nagyra becsülöm érényét, azért fogom feleségül venni.

— Teringettét! . . . Te, egy rangbéli művész, ki előtt minden ajtó nyitva áll, igazán nevetséges vagy a te koldusherczegnőddel.

— De hát nem értesz engem atyám? Én szeretem őt szenvedélyes hévvel és ez a te keménységed valóban fáj nekem.

— Dolgozzál naponta két órával többet és akkor lelohad a heved. . . . Egy ilyen proletár nőcske és egy Boleslav! Ó pfuj! — szolt az öreg megvető mozdulattal. — Jó éjszakát fiu! Erről többet ne is beszéljünk.

— Szegény Liliám! — sóhajtott föl Jean.

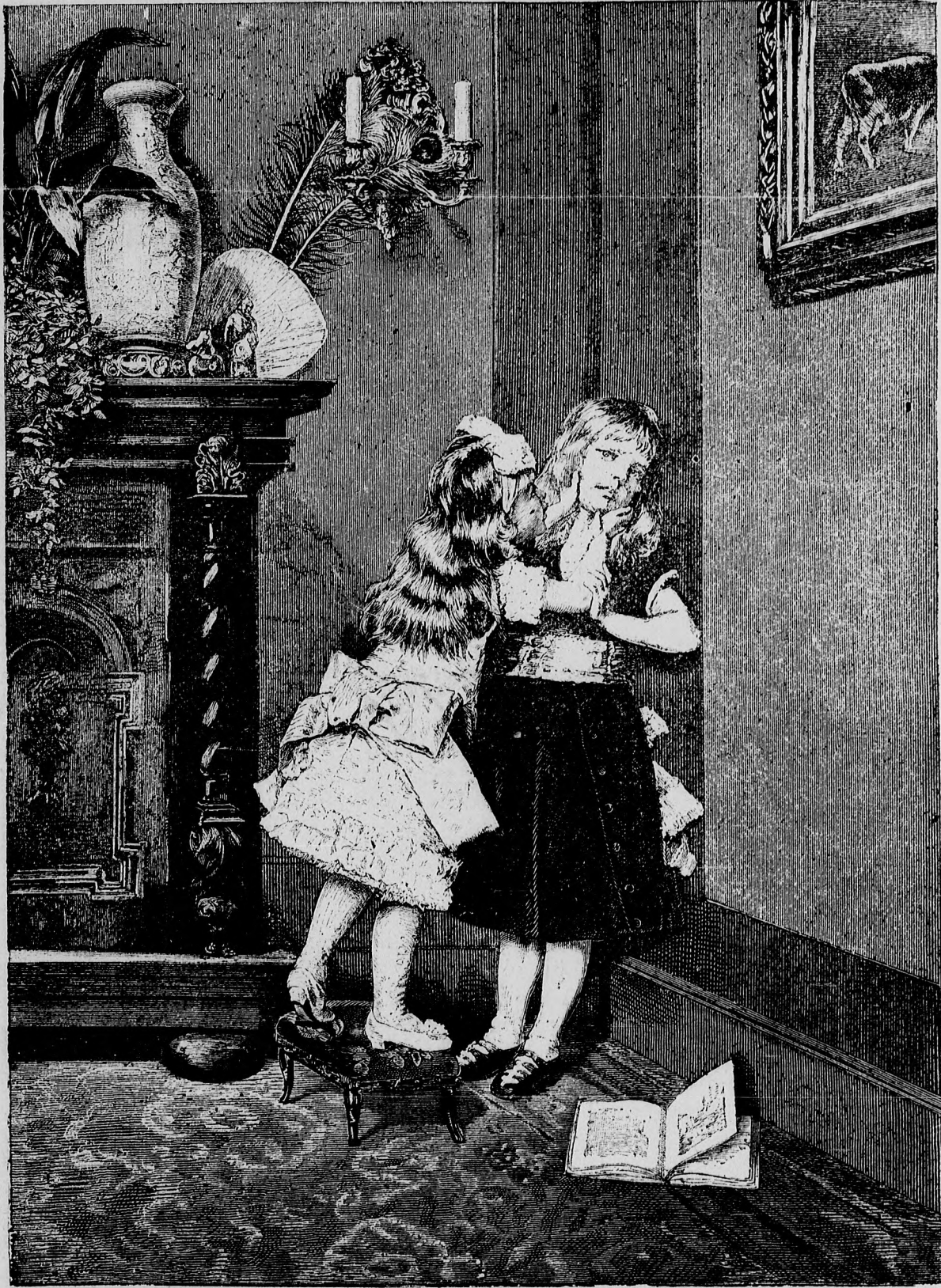
Nagy fájdalom dulta szívét, de nem mert

zeledni látni. Teste láthatóan megremegett. Hamar összehapokolta szerszámaint és Jeanhoz fordult:

— Nos? — kérdezte röviden. Az arcza halvány volt és verejtékgyöngyöktől ellepett.

— Az öreg nem egyezik belé — felelt az ifju és nem volt bátorsága a leány szemébe nézni.

Némán fordult meg a leány, meghajolt a kö-

Játszó gyermekek.

tovább ellenkezni atyjával. A műlovarok fiai ostopattogtatások között nőnek fel, tehát megtanulták respektálni az atyák akaratát.

Egy pillanattal utóbb, hogy az idősebb Boleslav ur nyugalomra tért, Jean fejébe nyomta posztókalapját és lement az arénába.

Lilia még mindig »dolgozott«, és épen tányérok röpködtek körülötte, mikor az igazgató fiát kö-

zönség előtt és újra a török után nyult. Mint a kártyákat, legyező alakban egy marokba szedte a gyilkoló vasakat. Mosolyogva, mint rendesen, levegőbe hajigálta azokat, előbb a szélsőket, a kisebbeket, azután a középsőt, a legnagyobbat oly magasra, hogy sok méternyire repült a feje fölé. Mikor aztán lefelé hullott a nehéz tör, Lilia nem tért ki előle, mint máskor, sem a kezével el nem kapta, hanem

fejét és törzsét hátrahajította, hogy a sulyos tőr a legszebb mell közepére vehesse utját. Markolatig furódott az testébe.

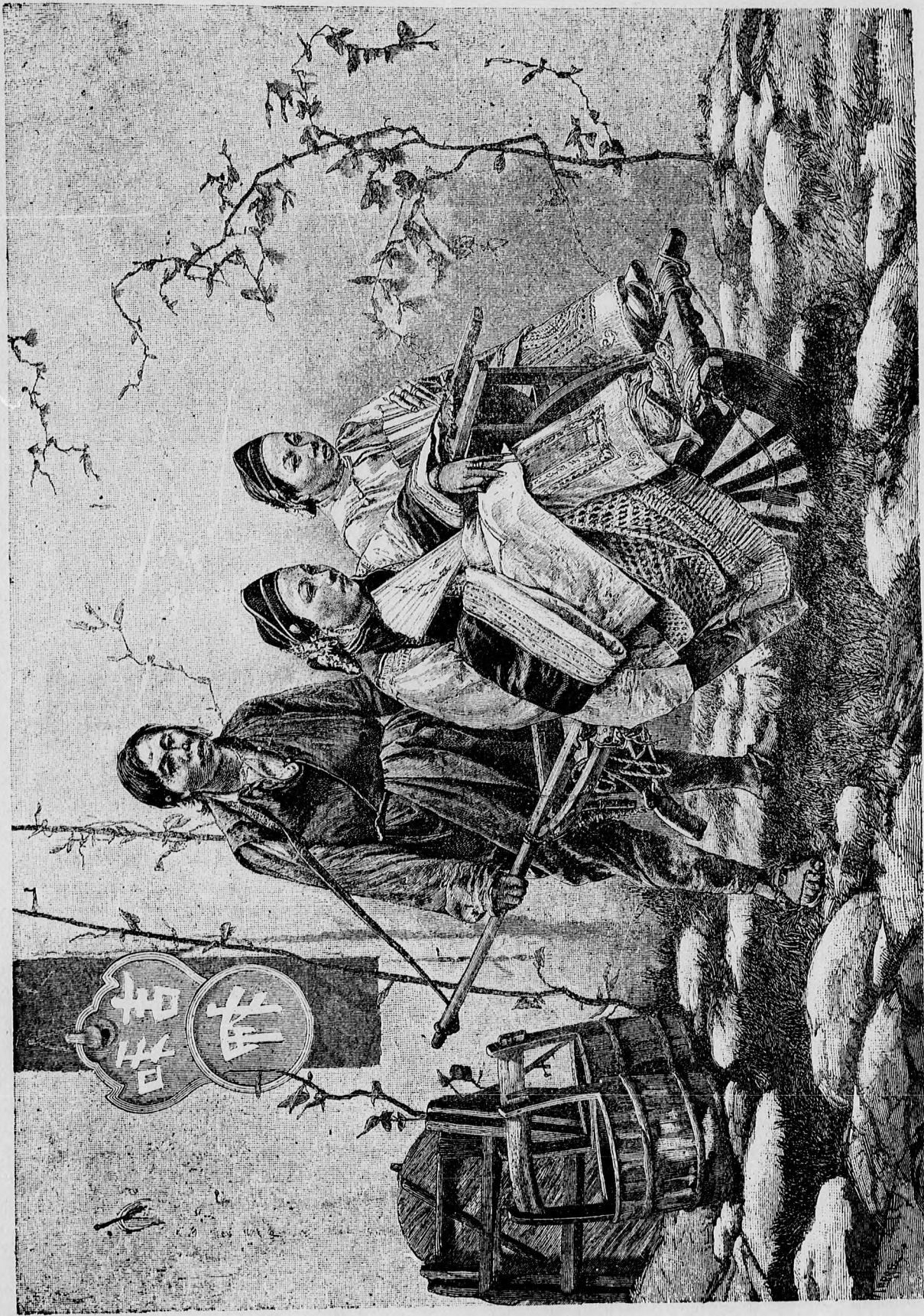
Lilia összeomlott az ütés sulya alatt és nem kelt fel többé.

*

ISMERE TEK TÁRA.

Egy khinai könyvből.

Cseng-ki-tong tábornok a honfitársairól francia nyelven kötetet adott ki s abba sok khinai közmon-

Chinai élet.

Két nappal később sirba tették Liliát. A természetesen résztvevett Boleslav igazgató is, aki nem győzött pályatársnője felől elég szépet és jót mondani. Erényhősnőnek, a tiszta érzés martirjának mondta és könnyeit bőven ontotta érette.

A Boleslav-dinasztiát nem fenyegeti többé a mesalliance veszélye.

dást vett be, amelyek hű tükrei volnának a khinai gondolkozásmódjának. Néhány közülök: Könnyü vagyont szerezni, de nehéz megtartani. — Az öreg ember élete olyan, mint a légvonatban lobogó lámpáé. — Csak az értheti meg mások szenvedéseit, aki maga is szenved. — Az a fa, melynek gyökere mélyre nyulik, nem fél a széltől. — Ha nem hisztek az istenekben, nézzetek a villámokra. — Egy pillanatnyi

tévedés sokszor egész életre való gondot okoz. A bölcs ember úgy tud alkalmazkodni a körülményekhez, mint a víz ahhoz az edényhez, melyben van.

Lótuszvirág.

A merész és furcsa sportvállalkozások korát éljük. Ezt bizonyítják a napról-napra érkező hírek azokról a derék polgárokról, akik otthagynak egy szép napon otthonukat, hordót görgetve, vagy a nélkül például Párisba gyalognak, vagy egyéb bravuroskodást visznek véghez. Most két hongkongi kereskedőről szól az ének, akik arra a merész vállalatra adták magukat, hogy egy kicsiny vitorlás csolnakon Hongkongból Párisba utaznak. A csolnak, mely most már az indiai Óceánon uszik, a Lótuszvirág nevet viseli. Mindössze huszonkét méter hosszú és nyolczadfél méter széles, mélyjárata egy méter husz centiméter, térfogata hetven tonnát tesz. A csolnak igazi khinai dsunga, csak hogy a legnagyobb kényelemmel van berendezve. A legénység tiz khinai és anami emberből áll, akiket az út megkezdése előtt figyelmeztettek a vállalat veszélyességére, de ez nem rettentette őket vissza a kalandos uttól. A dsunga április végén indult el Hongkongból és először Saigon és Singapore felé vette útját. Innen Colombo, Perim, Aden és Suez felé halad. A Közép-tengeren Algierban megállnak, majd a Gibraltári tengerszoroson át Bordeauxba és végül Havrebe csolnakáznak. Innen, szintén a khinai csolnakon, a Szajján folytatják útjukat és remélik, hogy augusztus közepe táján a Trocadero-palota előtt kiköthetnek. Az utolsó hír szerint a bátor utasokat most Colombo és Perim között ringatják a tenger hullámai.

A tojás konzerválása.

Hogy a tojást hosszabb ideig eltartsuk, oly konzerváló szert kell használnunk, mely a tojásnak nem ad mellékízt. A tojás eltartása leginkább a téli hónapokban válik szükségessé, mikor a tyukok vagy nem tojnak, vagy csak igen keveset. Ilyenkor, mint tudjuk, legdrágább a tojás; tehát a takarékos vendéglős erre az időre igyekezzék magát ezen majdnem nélkülözhetetlen ételmi czikkell ellátni. E végre már őszzsel kell a tojásokat gyűjteni, első sorban azért, mert ilyenkor a tyukok leginkább szemes takarmányon tartatnak, tehát a tojás nedvtartalma kevesebb, mint mikor még sok füvet esznek, másodsorban azért, mert az előrelátó gazdasszony őszi felé a kakasokat a tyukoktól elkülöníti. Az ezen időszakokban tojt tojás nem termékeny, nincs csirája, tehát sokkal inkább ellentáll a felbomlásnak, megromlásnak.

Az említett időben összeszedett tojások már az előbb leirt kezelés miatt is állandóbbak. Még fokozzuk a tojások eltarthatóságát, ha 1. Száraz szemesélet közé rakjuk el a tojást, természetesen úgy rétegezve az elteendő tojásokat, hogy azok egymást ne ériék. 2. Deszkaállványon tartjuk tojáskészletünket. E czélból a vízszintes deszkákba lyukakat fúrunk és ide helyezzük be külön-külön az egyes tojásokat. Ezen eljárásnál minden nyolcz nap a tojást megfordítjuk, hol a hegyes, hol a tompa végére állítva, miért is már az első elhelyezésnél figyelemmel

legyünk arra, hogy vagy mind a tompa, vagy mind a hegyes végivel legyen a lyukba téve. Itt még ügyelnünk kell arra is, hogy a kamra, melyben a tojásállványt elhelyeztük, szellős legyen és száraz, tiszta levegővel birjon. 3. A tojásokat még hamuba, homokba, korpába, polyvába, fűrészpor közé is el szoktuk rakni. Itt arra ügyeljünk, hogy ezen anyagok szárazak legyenek s mentek minden mellékszagtól: penésztől, dohos szagtól stb. Az így eltett tojásnak nem szabad egymást érinteni. 4. Konzerváljuk a tojást még szalonnával vagy olajjal való bekenés által is. Ezen eljárás mellett a tojást minden két hónapban újból kell bekenni. Mivel azonban úgy a zsirtól, mint olajtól könnyen avas ízt kap a tojás, ezen eljárás a legkevésbé ajánlható, különösen ha hosszú ideig akarjuk a tojást eltartani. 5. Vizüveg oldattal is bekenik a tojást konzerválási czélból. Végre 6. tömény konyhasó oldatban is konzerválhatjuk a tojást, úgy hogy néhány óráig ezen oldatban állani hagyjuk, azután pedig korpa közé rakjuk.

Általában a konzerválásnál az a czél, hogy a likacsos tojashéj nyílásait oly anyagokkal tömjük be, melyek levegő hozzájárulását a tojás belsejébe hosszú ideig meggátolják.

A konzerváló anyag kiválasztása mindig a háztartás viszonyaitól és az eltartandó tojás mennyiségétől függ.

Mikor aratnak a földön.

A világ minden része közül legkorábban, január elején kezdik meg az aratást Ausztráliában. Ott akkor sűt legmelegebben a déli nap heve s érleli meg a buzaszemet hüvelyében. Magyarországon fázunk, korszolyázunk, vagy behuzódunk a meleg kályha mellé, az ausztráliai pedig akkor izzad a vetések szélén. India és Alsó-Egyiptom egy része februárban fog az aratáshoz, akkor, mikor itthon Magyarországon bálózunk, mulatunk s muzsikaszó mellett költjük el termésünk árának még megmaradt részét. Mikor nálunk zsendülni kezd a fű s az első ibolya kidugja kis fejét a bokor tövében, a fűzfa kihajtja barkedjét: akkor Felső-Egyiptomban márczius és április hónapban vágják a rendet. A szép Ciprus-szigetén, a regés Perzsiában, Kis-Ázsiában, Mexikóban és Kubában áprilisban fognak a termelő-kalászok letakarításához. Májusban, mikor Magyarországon a rózsa nyílik, kerül az aratás sora Algirra, Közép-Ázsiára, Khinára, Japánra, Mexikóra és az Észak-Amerikai Egyesült-Államok egyik nagy részére. Junius havában nemcsak nálunk, hanem a dunai többi államokban is megcsendül a kasza és megpendül a sarló. Ekkor arat kívülünk Törökország, Görögország, Dél-Oroszország, Olaszország, Spanyolország, Portugália, Franciaország és az amerikai államok közül azok, melyek velünk egy szélességi fok alá esnek. Juliusban, mikor már Magyarországon a cséplőgépek zakatolnak s mikor már itt friss kenyér is kerül az asztalra, arat Németország, Ausztria, Franciaország déli része, Svájc, Svéd- és Norvégország, szeptemberben pedig Észak-Oroszország takarítja be az Isten áldását. A legkésőbb esik az aratás, november és december hónapokban, Észak-Ausztriában, Peruban, Dél-Afrikában és Alsó-Indiában.

REGÉNY-ESARNOK.

A lelencz.

— Irta: Gara József. — (Folyt.)

IV. FEJEZET.

Kerényi Kálmán gróf.

Zergeyné hazaérkezett Csalányba, több hónapi távollét után. Nem tudta, nem is sejtette senki, mi járatban voltak Párisban. A ki pedig tudta azt a komoly ismeretséget, a mely a grófnő és a délczeg főhadnagy között fejlődött, az ezt az utat egész természetesnek találta. Annyira megviselte szegényt a főhadnagy messze elhelyezése, hogy felejteni kellett mennie. És erre van-e jobb hely, mint Páris. Az örökké éber, mozgalmas, csodás, nagy Páris. Hanem azért a gyógyító hatása nem igen látszott meg a szép grófnőn. Sápadtan, még sápadtabban, mint elment, tért haza párisi útjáról. Mintha egész lényéből kifordult volna. Összetörtnek, betegnek látszott. A testi és lelki szenvedések elpalástolhatatlan jeleivel. Ennyi volt az egész sejtés, az egész észlelő-dés, a mit a grófnőn visszatértek a kastélyban és a kastélyon kívül tapasztaltak. A grófnő és leánya a legzárkózottabb életet folytatták. Hiába erőltették volna a régi vendéglátó életet, nem lett volna az természetes. A mennyire csak lehetett, tartózkodtak a vendéglátástól. Ők maguk nem igen mentek sehova, így akarván elriasztani a hozzájuk járókat. Lassankint azután el is maradtak. Egy napon azonban egy nagyon komoly vendég érkezett. Egy daliás magyar gróf, a kivel évek előtt többször mulatott budapesti bálokban Irma grófnő s a kivel akkor nagyon megígértették, ha arra viszi utja Csalány felé, látogasson el hozzájuk.

A gróf megigérte, de évek multak el és nem jelentkezett. Hát nem volt arra utja. Ez nagyon természetes. Ilyen szokott lenni a bálismeretség. A tánczos és tánczosnője a báliterem sima parkettjén valóságos szivvé lesz. Biztosra veszik, hogy ők szerelmesek egymásba. Igéreteket tesznek s egész komolyan hiszik, hogy feltalálták egymásban azt, a kivel életket meg kell osztaniok. A legtöbben azonban nem így tesznek. Elfelejtik egymást. Új táncmultság, új ismeretség, új szerelem. Két fiatal szív között, férfi és nő között, csak egy kissé szivesebbek legyenek egymással s szoruljanak egymáshoz, már fellobban a szerelem szikrája. Hanem hát ebből a szikrából nagyon sok van, nagyon sokszor fellobban s nagyon kevésszer lesz belőle komoly tűz. Ilyenféle volt tehát az a szikra is, a mely ama fényes budapesti bálban Irma grófnő és Kerényi gróf szívében fellobbant.

Meghalt Irma atyja, egy időre vége lett a bálzásnak, vége lett Kerényivel való találkozásnak, szerelemnek, mindennek. Irma grófnőnek sokszor megjelent álmaiban a szép gróf képe, de azután az újabb ismeretségek elmosták. Már Kerényi másképp volt. Az ő lelkében jobban befészkelte magát ez a szikra. Nagyon sűrűen gondolt a szép grófnőre és ha egy időre ki is vészett emlékezetéből, visszavisszatért minduntalan. Számtalanszor elhatározta magában, hogy ellátogat Csalányba, de mindenkor közbe jött valami s azután céltalannak látta az

egészet. Kerényi gróf nagyon szegény volt. Épen hogy kis évi jövedelméből meg tudott élni, míg Zergeyék dús gazdagok voltak. Abból, hogy a bálban szívesen látták, semmi sem következik. Utóvégre is, Zergeyéknek kicsiny volt a fővárosban az ismeretségük, Irmának kevés volt a tánczosa. Ő nemcsak jó tánczos volt, de állandóan szállította a tánczolni szerető Irmának a fiatal gavallérokat. És a ki ismeri a tánczkedvelő leányokat és azok mamáit, érteni fogja, hogy akkoron miért állt olyan nagy becsben a szegény Kerényi gróf a gazdag Zergeyné és leánya előtt. Már az azután egészen más kérdés, hogy ő mint kérő lépjen fel. Nagyon röviden ajtót mutathatnak neki. Ily józanul ítélte meg a helyzetet és a viszonyokat Kerényi gróf. És ez volt az oka, hogy a csalányi kastélyban nem jelentkezett.

Hanem, most évek multán, hogyan, hogyan nem jött, olyan utat kellett tennie, mely Csalány felé vezetett. Hát ő nem akarta elmulasztani ezt a kedves alkalmat. A csalányi kastély nekibusult urnői épen szótlanul ültek egymás mellett, midőn az inas egy névjegyet hozott be.

Mindketten boszusan tekintettek a tálczára, melyen a névjegy feküdt.

Már ajkukon volt a felelet, hogy eltagadják magukat, midőn Irma grófnő szórakozottan levéve a névjegyet, meglepetve olvasá:

»Kerényi Kálmán gróf.«

Irma grófnő homlokára helyezé tenyerét. Gondolkozott.

— Anyám, Kerényi gróf. . . .

— Jaj, de ismerős. Nem volt ő a . . .

— Igen, tánczosom volt a budapesti bálokban.

— Emlékszem, emlékszem. Nagyon kedves ember volt. Elfogadjuk?

— Mindenesetre — felelé határozottan Irma.

Pár percz múlva a gróf állt előttük. Most még férfiasabb, most még szebb volt, mint a pesti ismeretségek idején

— El is felejtettek már méltóságatok — szolt szerényen a gróf.

— Nem, gróf ur, — felelé Zergeyné — mi még élénken emlékezünk önre s az akkor eltöltött szép napokra.

— Boldoggá tesznek.

— Hova viszi utja most gróf urat? Mert nem hiszük, hogy a látogatás kizárólag nekünk szolt — mondá Irma.

— Egész őszintén megvallva, közelben van dolgom s nem akartam elmulasztani ezt a kedves alkalmat, hogy meg ne látogassam önöket.

— Nagyon szép volt öntől — felelé a hölgyek. Azután felajánlották a grófnak az egyik vendéglakást, aki azt készséggel el is fogadta.

Mikor azután vacsora után, szép holdvilágos estén bevégezték a parkban tett sétájukat és Kerényi gróf szobájába vonult vissza, elgondolkozva állt meg a holdvilágtól szinte beüzüstözött szobában.

— Hát kellett ez nekem? Szükségem volt nekem erre a látogatásra? Nem volt jobb ugy, hogy az a kép csak néha ködként lebegett előttem? Mi nek kellett azt újból megtestiesenem?

A gróf nagy léptekkel mérte végig a szobát, azután kitérte ablakát és kihajolt rajta. A kastély felé nézett egész önkénytelenül és szinte megdöbben, midőn az egyik nyitott ablaknál festői ponygolyóban a grófnőt látta kihajolva. Az is a szép éjszakát nézte.

Vajjon mire gondol az? Erre nem tudott felelni. A szép grófnő arra gondolt pedig, mintha nem fájna most már olyan nagyon az az ütött seb, melyet az a hamis, mézes szavu, fényes ruhájú katonatiszt ütött szívében. Ez a ma felujult emlék szinte megiffította lelkét. Ha kitörölhetné azt az időt lelkéből és az események sorából Nem lehet. Ma azonban mégis mintha valamit könnyebbült volna a lelke. A szép grófnő is odanézett arra a kis parkbeli földszintes épületre, melyben a vendégszobák voltak.

Észrevette a grófot. Hirtelen behuzta fejét s betette az ablakot. Mikor nyugalomra dőlt, nem jött álom szemére. Megujultak lelkében a pesti bálók emlékei s azok között folyton ott lebegett Kerényi gróf alakja. Álmában is arról álmodott.

*

A fiatal Kerényi gróf nagyon jól érezte magát a csalányi kastélyban s miután látta a legszivesebb marasztalást, megigérte, hogy dolgai végezte után, visszajövet is belátogat. Ugy is történt. Azután el látogatott pár hét múlva, amidőn ismét napokig időzött ott.

Folyton Irma grófnő közelében tartózkodott s ő maga is úgy vette észre, hogy a grófnő, akin első látogatása alkalmával a kedélybetegségnek határozott jelei látszottak, most megváltozott. Ilyenkor egy-egy percze azt hitte Kerényi, hogy talán ennek az előnyös kedélyváltozásnak ő az okozója. Talán viszonzza érzelmeit Irma grófnő.

Azután meg kiverte fejéből ezeket a gondolatokat is. Ő szegény gróf, ezek nagyon gazdagok. Irma nagyon válogathat, máskülönben régen férjhez ment volna már. Őt csupán csak egy jó barátnak tekintik, akit visszavonulásukban szívesen látnak. De azért elmaradni nem tudott, nem akart. A szomszédvárosban tényleg egy elintézés előtt álló ügye volt, amely miatt majd minden két hétben oda kellett utaznia. És ilyenkor jövet-menet mindig egy-két napot töltött a csalányi kastélyban. Legkedvesebbek voltak mindenkori az esti séták a parkban. Zergeyné nem szeretett járni, ő leült a park egyik padjára és onnan nézte, mint sétálnak leánya és Kerényi a hatalmas gesztenyék lombátra alatt. Látható rokonszenvvel kísérte a fiatal párt. Egy-egy percze felderült arcza, de csak azért, hogy azután annál feltünőbb legyen az a hirtelen reá költöző boru. Ilyenkor aztán fájdalmasan felsóhajtott és tovább nézte a sétálókat.

(Folytatása következik.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Figyelmeztetés! Kérjük a tisztelt tagokat, hogy minden egyes befizetésnél a tagkönyvecske számát okvetlenül felírják a seck- vagy utalvány-lapokra, mert különben a nehézkes kezelés miatt könnyen megtörténhetik, hogy igényeik csorbát szenvednek.

Rémes éjszaka. Egy londoni ujságírónak az a gondolata támadt, hogy egy éjszakát tölt az Olympia-színház óriási állatgyűjteményének vadállatai közt.

Sikerült neki egy állatapolót megvesztegetni, aki ugyan szándékáról erősen lebeszélte, de végre mégis ráhagyta magát birni, hogy az előadás után a bátor férfiut a gyűjteménybe beereszsze, hol az elefántketrecz közelében szalmából hálóhelyet készített neki. A tudósító a következőképen írja le az állatok közt szerzett benyomásait: Ha van igazság a világon, úgy életem következő napjaira minden bajtól és rossz álmotól meg leszek kímélve, mert ez éjszakán minden elkövetett és elkövetendő bünömért megbünhődtem. Az állatkert, amely nappal kellemes szórakozó hely, este, ha a közönség és utána a szelidítők és ápolók eltávoztak és a villamos lángokat eloltották, ijesztő barlanggá varázsolódik át. A félhomály, amely az óriási helyiségben uralkodik, ijesztőleg hat az emberre. Remegve gondoltam arra a hat órára, amelyet itt el kell töltenem. Nem mertem lefeküdni, csak lekuporodtam az ágynak vetett szalmára. A legsajátosabb hangok, morgás, kaparás, fájdalmas nyögés, hörgés, vihogás és bömbölés ütötték meg füleimet és pillanatig se hagytak nyugodni. Soha nem érzett izgatottság vett rajtam erőt. Nem messze tőlem egy kétségkívül elégikus hajlamu oroszlan borzalmas éjjeli zenébe fogott, amely csontjaimat megrázkódtatta. Szerencsére a rémitő szerenád nem tartott soká, mert egy hosszú, hozzá méltó ásitással az állatok királya megnyugodott sorsában. Utána jó darabig csend volt, mintha az állatok a fogságban is elismerték volna az oroszlan fensőbbiségét. Éjjeltájban egy majom iszonyu rivalgásra fakadt, hol dühösen ordított, hol jajgatott, mintha kerékbe törték volna. Nem birtam tovább kiállni: odatárogatóztam tehát ketreczéhez, hogy valamiképen elhallgassam. Nem sokáig kellett fáradnom, mert mihelyt megpillantott, azonnal elhallgatott és csodálkozva nézett rám. Visszatértemkor eltévedtem és egy istállóba jutottam, hol több zebra volt lekötve. Belépésemkor megvadultak és hátsó lábukkal annyira kirugtak, hogy sietve menekültem közelükből. Hátrálásomban feldöntöttem egy bádog-edényekkel megrakott talicskát, mire óriási réműletemre közvetlenül előttem két izzó szemet és egy lomhán emelkedő óriási fekete testet vettem észre. Csak akkor nyugodtam meg kissé, amidőn a vastag vasrostélyt vettem észre, mely az állatkert legnagyobb elefántjától elválasztott. Pihenőhelyemre azonban nem tudtam többé rátalálni. Bolyongás közben egyszerre egy hiéna velőtrázó kaczagása riasztott meg, mire az ezerkétszáz darabból álló egész állatállomány felriadt és egygyé olvadt iszonyu ordítással reszkettette meg a levegőt. Hogy meddig tartott ez a hangverseny, melynél szörnyűbbet, pokoliabbat Dante el nem képzelhetett, nem tudom, mert kábultságomból csak akkor tértem magamhoz, mikor szürkületkor a szolga fölébresztett, ami, mint mondta, nem kis fáradságába került. Ez iszonyu éjszaka óta még nappal is messze elkerülöm az állatkertet.

Thököly István egy levele. A »Felső-Magyarország« a Berzeviczy-család lomniczi levéltárából egy levelet közöl, amelyben gróf Thököly István, Thököly Imrének az apja, aki a késmárki várban lakott, szomszédját, a Tatra-Lomniczon lakó Berzeviczy Pált, lakodalomra hívja 1655-ben. Hive, Gilányi János és az árva Görgey Kata esküszik, aki valószínűleg házában tartózkodott a késmárki várban, s a lakodalom fényesnek ígérkezik, két napra van tervezve. A Ghillányi-család később bárói rangra emelkedett és még most is él Sárosmegyében, a Görgey-család pedig egyike a legrégebb szepesmegyei család-

doknak. A levél a rusbachi fürdőben kelt, mely fürdőt úgy látszik, már akkor is előkelő vendégek keresték fel. Nagy alaku papiros, s az iródiák neve a lap alján fel van jegyezve. Gróf Thököly sajátkezüleg írta alá és szép kivitelű czimeres pecséttel pecsételte, mely egész épen fennmaradt közel harmadfél évszázadig és a következő köriratot mutatja:

Comes Stephanus Thököly de Kesmark, Eques Auratus, Arvensis Comitatus Supr. Comes.

A levél tartalma a következő:

Generose Domine Vicine observandissime.

Jámbor szolgám Nemes Vitézlő Gilányi János Ur, Néhai Demeter Görgey Sigmund Ur Árva Hajadon Leányát, Görgey Katát az elmúlt napokban eljegyezvén magának jövődöbeli Házasársul, kiknek hozzájuk Való jó akaratomból Lakodalmok kiszolgáltatását magamra Vállalva, az jelenvaló Hónak 29-ik napján Késmárck váramban meghlenni rendeltem; az holott hogy Kegyelmed is kedves Házasársával edgyütt Délután két óraker s az nap vacsorára a mai napon is ebédre jelen lenni ne nehezteljen, szeretettel kérem, elvárva s jó szízzel látni kívánván Kegyelmeteket. Tartsa s éltesse Isten kegyelmeit sok esztendeigh jó egészségben. Datum in Theraie Rusbachiensi 21 Juni Anno 1655, Generosae Dominations Vestrae

Vicinus ad servitis paratissimus

Comes Steph: *Thökeöly* m. p.

A levél alján: Bodnár Pál.

Egy miniszterelnök életéből. Giuseppe Saracco, az új olasz miniszterelnök igen érdekes ember, kiről most jellemző apróságot elevenítenek fel. A piemonti tartományban született s szülővárosának, Acquinak sok éven át polgármestere volt. Polgármestersége idejében, a hatvanas években az olasz városok legtöbbje szobrot emelt Camillo Cavournak, az olasz birodalom megalkotójának. Acqui város polgársága is hasonlóképen akart cselekedni s ezért a polgármesterhez fordultak, hogy hirdessen pályázatot a szoborra. A takarékos polgármester azonban lehetőleg kimélni akarta a város pénzét s ezért másként cselekedett. Végig kutatta az összes szobrászok műterméit, míg az egyiknél megtalálta a nagy államférfiu szobrát, mely egy kissé el volt hibázva s ezért a szobor megrendelői nem vették át. Ezt a szobrot Saracco olcsó pénzért megvette s diadalmenetben Acquia vitette. Most aztán, hogy a leleplezés ünnepének költségeit is megtakarítsa, kora hajnalban fölkel s néhány emberével fölállította a szobrot. Mire a városka polgárai fölkeltek, a szobor már ott diszelgett a város főterén.

A Nilus szabályozása. Egyiptomban nagyban dolgoznak az angolok a nilusi vízműveken, hogy szárazság esetén öntözhessek a földeket. Ebből a czélból Assuanban és Assiutban óriási vízmedenczét készítenek, melyekbe gáttakkal szorítják be a Nilus vizét. Az assuani medenczén jelenleg 20,000 munkás dolgozik. A szorító gát 3 kilométer hosszú és 20 méter magas lesz és olyan kezelési zsilipekkel lesz ellátva, hogy egy gyermek is kezelheti azokat. Az assuani gát által a Nilus vizszine annyira emelkedik, hogy a történelmi nevezetességű és csodaszép Philae szigetét el fogja borítani. A híres templom, a sudár pálmák mind áldozatul fognak esni a civilizációnak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Felkérjük igen tisztelt tagjainkat, hogy a szerkesztői üzeneteket elolvasni sziveskedjenek, mert tekintve attól, hogy levelekre, levelezőlapokra, utalvány- vagy cheque-lapon tett kérdésekre többnyire itt válaszolunk s a beküldött pénzküldeményeket, ha több hóra küldték, itt nyugtázzuk, gyakran általános érdekű értesítéseket is adunk, bár névre szólunk.

Décsey Ferencz, Budapest. A beküldött 8 koronát június, július, augusztus és szeptember hónapokra könyveltük el. Üdvözet! — *Gulyás Mihály, Győr.* A 3 korona 40 fillért megfelelően elkönyveltük. Az 1 korona 60 fillért szintén megkaptuk. Üdvözljük. — *Benke Gábor, Kispeszt.* A küldött 6 korona 80 fillért megfelelően elkönyveltük. Üdvözet! — *Neumann Sándor, Budapest.* A küldött összeget Buchner János, Fiedler Mihály és az ön részére megfelelően elszámoltuk. Üdvözet! — *Kovács Lajos* állomási előjáró, *Maros-Vásárhely.* A beküldött 6 korona 80 fillért június és július hóra könyveltük. — *Schmiermund Kornél, Vukovár.* A beküldött 6 koronát megfelelően elkönyveltük. — *Masznik Lajos, Báltaszék.* A beküldött 4 korona 80 fillérből 3 korona 40 fillért június hóra könyveltünk. Fölösleg 1 korona 40 fillér, melyhez kérünk még 2 koronát beküldeni s akkor július hóra is rendben lesz. Üdvözet! — *Dax Antal, Német-Elemér.* A beküldött 4 korona 80 fillért június és július hónapokra könyveltük. — *Gaal Dénes, Aranyos-Gyères.* A beküldött 3 korona 40 fillért június hóra könyveltük. — *Kucsera Pál, Zágráb.* Lapot egyelőre csak magyar nyelven nyomathatunk, mert két-három nyelven nyomatni a lapot, az egyesületnek nagy megterhelésével járna. Jövő befizetéseit sziveskedjék Deutsch Jakab irodatiszt, bizalmi férfinál teljesíteni. Czimszalagját megfelelően kijavítottuk. Üdvözljük. — *Kovács Mihály, Kőbánya.* A beküldött négy koronából 3 korona 40 fillért május hóra könyveltetett, 60 fillér fölösleg maradt. Ennélfogva június és július hóra 6 korona 80 fillér helyett 6 korona 20 fillért kérünk beküldeni. Üdvözet! — *Kaszásy Antal, Anina.* A beküldött 4 koronát június és július hóra elkönyveltük és kérjük most már szigoruan betartani a befizetések határidejét. Üdvözljük. — *Pogyor József, Királytelek.* Terenkay János és Kovács Antal tagsági díjait megfelelően elkönyveltük. — *Kovács Imre, Selyp.* A Majdan Pál, Csorba András és Péter Illés részére beküldött 8 korona 80 fillért megfelelően elkönyveltük. Üdvözet! — *Vizvári Antal.* A beküldött 13 korona 38 fillért megfelelően elkönyveltük. Csak így tovább! Üdvözet! — *Török Mihály, Petrozsény.* A beküldött 6 koronát július, augusztus és szeptember hónapokra könyveltük el. Üdvözet! — *Györky János, Karczag.* A beküldött 6 korona 80 fillért június és július hónapokra elkönyveltük. Üdvözet! — *Vincze József, Pécs.* A beküldött 2 koronát június hóra könyveltük. Üdvözet! — *Hullmann János, Petrozsény.* A beküldött 5 korona 10 fillérből 2 koronát júniusra, 2 koronát júliusra könyveltünk. Fölösleg 1 korona 10 fillér. Kérjük a jövő hónapban 90 fillért beküldeni s akkor augusztus hóra is be lesz fizetve. — *Wittme György, Péczel.* A beküldött 3 korona 40 fillért június hóra elkönyveltük. Chek-lapok mennek. Üdvözet! — *Findling Vilmos, Petrozsény.* A beküldött összeget megkaptuk, elkönyveltük s így tagdíja augusztus hó 1-ig rendben van. Üdvözet! — *Tóth Mihály, Győr.* A pénzt megkaptuk s június hóra elkönyveltük. Üdvözljük. — *Steiner Imre, Budapest.* A küldött összeget megkaptuk. Tagdíja augusztus hó 1-ig rendben. Üdvözljük. — *Gyala Gábor, Tószeg.* A küldött összeget megkaptuk, megfelelőleg elkönyveltük. Üdvözet! — *Torcsogi Pál, Óhát-Kocs.* A 6 korona 80 fillért megkaptuk. Szeptember 1-ig tagdíja rendben. Üdvözet. — *Kecskeméti tagjainkat felszólítjuk, hogy befizetéseiket, ha csak lehet, mindnyájan Somody Imre bizalmi*

férfi urnál, IV-ik tized, sár-utca, teljesítsék. — Csázy István, Arad. A kívánt lapot, chekket és alapszabályokat megküldöttük. Kérjük továbbra is szives fáradozását. Levél megy. Üdvözet! — *Bedő József, Versecz.* A magyar-német tájékoztatót és a chek-lapokat elküldöttük, levél ment. Üdvözet! — *Tamási Viktor, Hatvan.* A beküldött összeget június és július hóra elkönyveltük, czimszalagját megfelelőleg kijavítottuk. Üdvözet! — *Sztancs Sándor, Nagy-Szeben.* Tagsági díját július hóra könyveltük el. Julius 31-éig tehát rendben van. Üdvözljük. — *Tarr József, Birkis.* Legyen nyugodt. A halálozási segílyt a felvételi lapon megnevezett egyén feltétlenül megkapja. A beküldött pénzt megfelelőleg elkönyveltük. Üdvözet! — *Pernecky Miklós, Nebojsza.* Sajnáljuk, de lapunkat két-három nyelven nyomtatni, oly nagy megterheléssel járna az egyesületre, hogy egyelőre arra még gondolnunk sem szabad. Később talán lehet valamit tennünk. Üdvözet! — *Kanyicska Boldizsár, Rákos-Palota.* Kérelmét vettük, elintézés alatt áll. Üdvözet!

Valódi szepességi boróka pálinka

kis üstön főzött, kétszer finomított felette
egészséges ital.

4 litert tartalmazó edényt bérmentesen küld
4 frt 20 kr. utánvét mellett

Cornides Károly, Felka, Szepes-megye.

Megrendelés alkalmával kérem e lapra hivatkozni.

Czimbalmaim az ezredéves kiállításn kitüntetve.

Szalon-czimbalmok

pedálos, barna vagy feketében, kitűnő erős csengő hanggal, erős szerkezettel, 3 évi jótállással. Bolti ár 150 frt, nálam 75 frtért kaphatók. — Alapos tanítást is elvállalok, havonta 8 frtért.

➡ Árjegyzéket bérmentve küldök. ➡

JEGESI GÉZA

műokleveles czimbalomkészítő és a vaskoronás
czimbalom feltalálója

Budapest, VII., nefelejts-utca 43. sz.
készítési telepen

Segesvár—szentágotai h. é. vasut.

373
1900.

Pályázati hirdetmény.

A segesvár—szentágotai keskenyvágányu
h. é. vasutnál

- 1 állomás-előljárói,
- 1 pályafelügyelői és
- 1 mozdonyfelügyelői

állás jött üresedésbe, mely állásokra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állomáselőljárói állás 1000 korona évi fizetés, természetbeni lakás és szolgálati ruházattal van egybekötve s azonnal elfoglalható.

A pályafelügyelő 1200 korona évi fizetést, 280 korona lakáspénzt és szolgálati ruházatot kap s állását f. évi szeptember hó 1-én foglalhatja el.

A mozdonyfelügyelő illetményei: 1440 korona évi fizetés és 280 korona lakpénz s állása már f. évi augusztus hó 1-én elfoglalható.

Ezen állásokra csakis szakképzett és hasonló minőségben már huzamosabb ideig alkalmazva volt, a szakvizsgákat jó sikerrel végzett s jó bizonyítványokkal rendelkező egyének pályázhatnak. A mozdonyfelügyelőtől még megkivántatik, hogy a fűtőház és műhely vezetésében is kellő jártassággal bírjon s köteles szükség esetén mozdonyvezetői teendőket is végezni.

Nyugalmazott, de erős és munkaképes máv. alkalmazottak előnyben részesülnek.

Az okmányokkal felszerelt pályázatok legkésőbb 1900. július 15-éig a segesvár—szentágotai h. é. vasut üzletvezetőségénél Segesváron nyujtandók be.

Segesvár, 1900. június hó 23-án.

Az Igazgatóság.

Keresk. törvényszékiileg bejegyzett kiegyezési iroda
Budapest, Béc, **Fellner és Goldschmid** Béc, Budapest,
BUDAPEST, IV., régi posta-utca 4.

Elvállalja fizetésektelen czégek kiegyenlítését, diszkrét és megbízható információkkal szolgál. Elfogad pénzbehajtást illető megbízásokat, kultiválja a diszkrét kényes kutatásokat. Elvállal mérlegeléseket és az üzlet bármely frázisában mérvadó értesítéssel szolgál.